

Duurzaam aankopen is niet moeilijk! Door rekening te houden met een handvol simpele tips help ook jij onze organisatie te verduurzamen. Stuur jij soms offertes uit? Weet dat wij als organisatie bepaalde eisen qua duurzaamheid stellen voor heel wat producten. In deze gids lees je welke duurzaamheidseisen je moet én kan opnemen voor drukwerk en hoe je dat doet en vind je ook stukken tekst terug die je kunt kopiëren naar jouw offertevraag. Zo hoef jij je het hoofd niet te breken over hoe je bepaalde eisen formuleert in je offertevraag! Verplichte criteria worden in het **blauw** vermeld, terwijl optionele criteria in het **groen** staan.

Deze gids helpt je bij het duurzaam aankopen van offset (=vlakdruk) en digitaal drukwerk van papier/karton. Deze technieken worden onder andere gebruikt voor het drukken van brochures, boeken, tijdschriften, formulieren en kranten. Zeefdruk, diepdruk en flexodruk worden hier niet behandeld. Het bedrukken van bijvoorbeeld promotiemateriaal zit hier niet onder vervat.

Voor het aankopen van printerpapier of printers werden aparte gidsen duurzaam aankopen opgemaakt.

Een vraag? Neem dan contact op met het team overheidsopdrachten via 03 240 67 09 of overheidsopdrachten@provincieantwerpen.be!

1 Raamcontract

Het departement Logistiek heeft een raamcontract afgesloten voor drukwerk, waarbij rekening wordt gehouden met de verplichte milieucriteria. Dit is terug te vinden via https://provincieantwerpen.sharepoint.com/sites/start_site_Faciliteiten/SitePages/Raamcontracten.aspx Uiteraard neem je telkens de verplichte criteria uit deze gids op in de technische vereisten van je prijsvraag via dit raamcontract.

2 Verplichte duurzaamheidscriteria

Papier:

- vervaardigd uit 100% post-consument gerecycleerd papier (of vezels uit niet-papier afvalstromen)
- ongebleekt of volledig chloorvrij gebleekt
- geen toevoeging van optische witmakers
- zonder bepaalde gevaarlijke stoffen en mengsels

Voor offset en digitaal:

- reinigingsmiddel bij procesmatig reinigen: vlampunt is minimaal 55°C.
- geen gebruik van inktten, toners, lakken, kleefmiddelen, wasmiddelen e.a. chemicaliën met bepaalde gevaarlijke stoffen
- geen inktten, verfstoffen, lakken, kleefmiddelen, toevoegingen, reinigingsmiddelen of andere chemicaliën geclassificeerd met bepaalde H-zinnen

Enkel voor offset:

- Maximaal gehalte isopropylalcohol (IPA) in het vochtwater

Lees in de **voorbeeldmail** of het **voorbeeldbestek** hoe je deze criteria opneemt.

2.1 Papier: vervaardigd uit 100% post-consument gerecycleerd papier (of vezels uit niet-papier afvalstromen)

Neem dit op in je technische vereisten. Papier met het Blauwe Engel-label uz14 voldoet, maar conformiteit kan ook aangetoond worden met gepaste bewijsstukken van een erkend organisme. Op het **Paper Profile** staat de samenstelling van het papier ook.

Voor papier uit andere reststromen als bermmaaisel en afvalstromen uit bijvoorbeeld de landbouw bestaat geen label.

Wanneer naleving o.w.v. het aanbod op de markt [] onmogelijk blijkt, gebruik dan de keuzewijzer hieronder voor het kiezen van een duurzaam alternatief.

	Vezels
Te verkiezen	vervaardigd uit 100% post-consument gerecycleerde vezels (Blauwe Engel uz14)
Tweede keuze	vervaardigd uit 100% gerecycleerde vezels (Blauwe Engel uz14, FSC recycled en PEFC recycled)
Noodkeuze	vervaardigd uit tenminste 80% gerecycleerde (postconsumer) vezels en nieuwe vezels afkomstig van duurzaam beheerde bossen (Blauwe Engel uz72)
	vervaardigd uit tenminste 70% gerecycleerde (postconsumer) vezels en nieuwe vezels afkomstig van duurzaam beheerde bossen (EU-Ecolabel, FSC mix, PEFC certified)
Niet toegelaten	- vervaardigd met nieuwe vezels die niet afkomstig zijn van duurzaam beheerde bossen - houtvrij

2.2 Papier: ongebleekt of volledig chloorvrij gebleekt

Neem dit op in je technische vereisten. Papier met het Blauwe Engel-label voldoet, maar conformiteit kan ook aangetoond worden met gepaste bewijsstukken van een erkend organisme. Neem dit op in je technische vereisten. Geef zelf aan waar je voorkeur ligt of laat de keuze aan de leverancier: ongebleekt, totally chlorine free (TCF) of processed chlorine free (PCF).

	Te verkiezen	noodkeuze	Niet toegelaten
bleiking	<ul style="list-style-type: none"> · ongebleekt · totally chlorine free (TCF) · processed chlorine free (PCF) (Blauwe Engel) 	elementary chlorine free (ECF) met na zuivering AOX-waarde < 0,05 kg AOX/ADT (zie paper profile)	gebleekt met chloor of chloorderivaten []

2.3 papier: geen toevoeging van optische witmakers

Neem dit op in je technische vereisten. Papier met het Blauwe Engel-label voldoet, maar conformiteit kan ook aangetoond worden met gepaste bewijsstukken van een erkend organisme.

	Te verkiezen	noodkeuze	Niet toegelaten
optische witmakers	zonder optische witmakers (Blauwe Engel)	Witheid (incl. UV- proportie) volgens ISO 2470 < 100% en witheid volgens DIN ISO 11475 < 135	optische witmakers met de H-zinnen H400, H411, H412, H413 (R50, R51, R52, R53) of combinaties van deze zinnen)

2.4 Papier: onder bepaalde gevaarlijke stoffen en mengsels

Bij de productie van het papier mag geen gebruik zijn gemaakt van de gevaarlijke stoffen en mengsels die vermeld worden in **criterium 4 (Beperking van gevaarlijke stoffen en mengsels) van het EU-Ecolabel voor grafisch papier**. Neem dit op in je technische vereisten. Papier met het EU-Ecolabel, Nordic Swan-label of Blauwe Engel-label voldoet, maar conformiteit kan ook aangetoond worden met gepaste bewijsstukken van een erkend organisme.

2.5 Reinigingsmiddel bij procesmatig reinigen: vlampunt is minimaal 55°C

Voor offset en digitaal neem je dit op in je technische vereisten. Voor het (dagelijks) procesmatig reinigen van het inktwerk en rubberdoek van de drukpers moet een reinigingsmiddel met een minimaal vlampunt van 55°C gebruikt worden. In een gunningscriterium kan je het gebruik van reinigingsmiddelen met een hoger vlampunt belonen.

Dit kan aangetoond worden adhv Blauwe Engel-label of EU-Ecolabel voor drukwerk, een verklaring van de drukker van welke verschillende reinigingsmiddelen worden gebruikt voor routinereinigingsprocedures of een verbruiksregister én een etiket en veiligheidsinformatieblad (met ingevuld vlampunt) voor elk gebruikt product.

	Te verkiezen		Niet toegelaten
	Eerste keuze	Tweede keuze	
vluchtigheid mineraal	niet-vluchtige wasmiddelen (vlampunt > 100°C)	minder vluchtige wasmiddelen (vlampunt tussen 55°C en 100°C)	vluchtige wasmiddelen (vlampunt < 55°C)
grondstof	plantaardig/vegetaal met aantoonbare milieuvoordelen ten opzichte van het niet-plantaardige alternatief		

2.6 Geen gebruik van chemicaliën met bepaalde stoffen

Voor offset en digitaal neem je dit op in je technische vereisten.

Er mogen geen inkten, toners, lakken, kleefmiddelen, wasmiddelen e.a. chemicaliën gebruikt worden die onderstaande schadelijke stoffen bevatten:

- Alkylfenoethoxylaten (APEO);
- Halogenen, met uitzondering van biocides met halogenen, met één of meerdere van de H-zinnen: H300, H301, H304, H310, H311, H330, H331, H340, H341, H350, H350i, H351, H360F, H360FD, H360Fd, H360Df, H361f, H361d, H361fd, H362, H370, H371, H372, H373, H400, H410, H411, H412, H413, EUH059, EUH029, EUH031, EUH032, EUH070;
- ftalaten met de H-zinnen: H360F, H360D, H361f
- biocides, inclusief biocides met halogenen, met een log Pow (octanol/waterverdelingscoëfficiënt) $\geq 3,0$ of een experimenteel bepaalde bioconcentratiefactor (BCF) > 100 .

Conformiteit kan aangetoond worden met het EU-Ecolabel, Nordic Swan-label, Blauwe Engel-label of gelijkwaardig ecolabel voor drukwerk; een verklaring van de drukker van welke verschillende chemicaliën worden gebruikt of een verbruiksregister én een etiket en veiligheidsinformatieblad (met ingevuld vlampunt) voor elk gebruikt product; of gelijkwaardig.

2.7 Geen gebruik van chemicaliën geclassificeerd met bepaalde H-zinnen

Voor offset en digitaal neem je dit op in je technische vereisten.

Geen inktten, verfstoffen, lakken, kleefmiddelen, toevoegingen, reinigingsmiddelen of andere chemicaliën geclassificeerd met een of meerdere van de volgende H-zinnen: H300 H301 H310 H311 H330 H331 H340 H341 H350 H350i H351 H360F H360FD H360Fd H360Df H361f H361d H361fd H362 H370 H371 H372 H373 H400 H410 H411 H412 H413 EUH059 EUH029 EUH031 EUH032 EUH070. Als uitzondering op deze eis geldt dat UV-inktten en UV-vernissen geclassificeerd mogen zijn met H412.

Conformiteit kan aangetoond worden met het EU-Ecolabel of Nordic Swan-label, Blauwe Engel-label of gelijkwaardig ecolabel voor drukwerk; een verklaring van de drukker van welke verschillende chemicaliën worden gebruikt of een verbruiksregister én een etiket en veiligheidsinformatieblad (met ingevuld vlampunt) voor elk gebruikt product; of gelijkwaardig.

2.8 Maximaal gehalte isopropylalcohol (IPA) in het vochtwater

Enkel voor offset neem je dit op in je technische vereisten.

Maximaal gehalte isopropylalcohol (IPA) in het vochtwater:

- vellenoffsetdrukproces (zonder UV-inktten): 5%
- rotatie-offsetdrukproces (zonder UV-inktten): 3%
- smalbaanrotatie-offsetdrukproces (zonder UV-inktten): 5%
- smalbaanrotatie-offsetdrukproces met UV-inktten: 7%

Conformiteit kan aangetoond worden adhv de oplosmiddelenboekhouding of gelijkwaardig én de etiketten en veiligheidsinformatiebladen van de gebruikte producten.

Te verkiezen			Niet toegelaten
Eerste keuze	Tweede keuze	Derde keuze	
IPA-vrije vochtwater additieven met lager ozonvormend vermogen	IPA met gekoeld vochtwater	IPA zonder gekoeld vochtwater	Isopropylalcohol (IPA) in het vochtwater: vellenoffsetdrukproces >5% rotatie-offsetdrukproces >3% smalbaanrotatie-offsetdrukproces >5%
	Additieven voor vochtwater, niet geclassificeerd als allergeen (R-zinnen R42 en R43) of die in de door de fabrikant aanbevolen dosis zo sterk verdund moeten worden voor het gebruik dat de sterkste gebruikte oplossing niet als allergeen geclassificeerd kan worden;		

3 Optionele duurzaamheidscriteria

Om een extra steentje bij te dragen kan je ook **optionele** criteria opnemen.

- **sociale economie:** sociale economiebedrijven zijn ook actief in de sector drukwerk, kijk op www.socialeconomie.be/databank om een geschikte leverancier te vinden.
- **circulariteit**
- **verpakking**
- **CO2-uitstoot**
- **wagenpark**

Papier:

- gewicht

Voor offset en digitaal:

- CO2-voetafdruk
- recycleerbaar
- vegetale inkt
- plantaardige reinigingsmiddelen
- hoger vlampunt reinigingsmiddelen
- drukken zonder alcohol
- plantaardig wasmiddel
- milieumanagementsysteem
- automatische wasinstallatie voor machine-onderdelen
- beperking oplosmiddelhoudende inkt en lakken
- grondstoffenbesparende maatregelen
- luchtmissiebeperkende maatregelen
- watermissiebeperkende maatregelen
- energiebesparende maatregelen

Voor offset

- waterloze offset
- lager isopropylalcoholgehalte in het vochtwater
- drukplaten zonder film of zonder film noch chemicaliën/digitaal

4 Tips

- ✓ Vervang drukwerk door **digitale communicatie**. Vervang bijvoorbeeld een gedrukt tijdschrift door een e-zine.
- ✓ **Offset drukken of digitaal drukken?** Bij kleine oplagen is het milieuvriendelijker te kiezen voor digitaal. Offset wordt de beste keuze vanaf 200 A3 vellen (dit komt overeen met 400 A4, 800 A5 of 1600 A6 vellen).
- ✓ Een **toelichting** over de verschillende druktechnieken vind je in de "**Duurzame overheidsopdrachtelijke drukwerk**" van de federale Gids voor Duurzame Aankopen. In deze fiche vind je ook een handige tabel, waarmee je aan de hand van enkele eenvoudige parameters kan bepalen wat de meest geschikte druktechniek is voor jouw opdracht.
- ✓ Vraag de ontwerper en drukker om **digitale drukproeven** (dit geldt niet voor het Grafisch Team).
- ✓ Hou bij de keuze van **vormen en afmetingen** rekening met snijverliezen om papierafval en extra handelingen te beperken.
- ✓ De **oplage** goed inschatten is van cruciaal belang. Probeer zo goed mogelijk in te schatten hoeveel exemplaren je nodig hebt. Kies dus voor een meer bescheiden oplage met een druktechniek die vlot toelaat om achteraf bij te drukken. Je kan ook met een aanvraagstelsel voor folders werken of rapporten en dikke brochures niet gratis verdelen (maar downloads wel gratis te houden).
- ✓ Maak gebruik van een **minimaal aantal kleurendrukken en volvlakdrukken**. Maak een afweging tussen zwart-witdruk en kleurendruk. Vermijd zo veel mogelijk grote op te vullen vlakken om extensief inktverbruik te voorkomen.
- ✓ Kies het papier**gewicht** zo licht mogelijk en druk recto-verso. Hou daarbij wel rekening met de opaciteit.
- ✓ Kies ervoor drukwerk **niet te veredelen** (aanbrengen van een beschermingslaag op drukwerk, bijvoorbeeld lamineren of plastificeren), zeker voor drukwerk voor eenmalig of kort gebruik (zoals foldertjes of flyers).

- ✓ Voorkom het **bezorgen** van kleine hoeveelheden drukwerk per keer over grote afstanden.
- ✓ **Vermeld** op je publicatie dat het gedrukt werd op gerecycleerd of FSC gelabeld papier.
- ✓ Gebruik bij voorkeur geen **spotkleuren** of pantone kleuren. Machines moeten dan vaker worden schoongemaakt. Bovendien bevatten inktten met deze kleuren soms zware metalen en creëren ze dus een bijkomende milieudruk.
- ✓ Kies voor **advertenties** i.p.v. encartages in kranten en tijdschriften.
- ✓ **Niet** brochures liever dan ze te lijmen.
- ✓ Vermijd waar mogelijk het **verpakken** van drukwerk om het te versturen. Indien dit toch nodig is, kies dan voor een papieren verpakking.
- ✓ Beperk de info op papier en verwijst door naar webpagina's via QR-code/makkelijke weblink.

5 Voorbeelden

Deze *cursief* getypte stukken tekst kun je kopiëren naar jouw offerte aanvraag.

5.1 Voorbeeldmail voor kleine overheidsopdracht (< 30.000 euro)

Volgens de wetgeving overheidsopdrachten moet je ook voor deze kleine opdrachten mededinging organiseren en dus meerdere leveranciers aanschrijven, bijvoorbeeld per mail. Het is niet nodig om een bestek op te maken. Schrijf drukkers aan die duurzaam drukwerk kunnen leveren.

Hieronder vind je een voorbeeldmail voor de aankoop van duurzaam drukwerk.

VOORBEELDMAIL

✂ *Kan u ons een offerte bezorgen voor de levering van drukwerk, dat voldoet aan volgende eisen:*

✂ *Aantal exemplaren: ... [specificeer een weloverwogen oplage]*

✂ *Afmetingen: ... [specificeer, vermijd snijverliezen] recto-verso*

✂ *Papier:*

- *Gewicht: max 80 g/m²*
- *Het papier is vervaardigd uit 100% post-consument gerecycleerd papier (of vezels uit niet-papier afvalstromen).*
- *Het papier is ongebleekt of volledig chloorvrij gebleekt.*
- *Er werden geen optische witmakers toegevoegd.*
- *Het papier werd vervaardigd zonder bepaalde gevaarlijke stoffen en mengsels.*

Papier met het Blauwe Engel-label uz14 voldoet aan deze voorwaarden, maar andere bewijsmiddelen zijn ook toegestaan.

✂ *Drukwerk:*

✂ *geen gebruik van inktten, toners, lakken, kleefmiddelen, toevoegingen, oplosmiddelen, wasmiddelen e.a. chemicaliën die geïnclassificeerd zijn met één of meerdere van de H-zinnen: H300 H301 H310 H311 H330 H331 H340 H341 H350 H350i H351 H360F H360FD H360Fd H360Df H361f H361d H361fd H362 H370 H371 H372 H373 H400 H410 H411 H412 H413 EUH059 EUH029 EUH031 EUH032 EUH070. Enkel UV-inktten en UV-vernissen mogen geïnclassificeerd zijn met H412.*

✂ *geen gebruik van inktten, verfstoffen, lakken, kleefmiddelen, reinigingsmiddelen of andere chemicaliën die onderstaande schadelijke stoffen bevatten:*

- *Alkylfenoethoxylaten (APEO);*
- *Halogenen, met uitzondering van biocides met halogenen, met één of meerdere van de H-zinnen: H300 H301 H304 H310 H311 H330 H331 H340 H341 H350 H350i H351 H360F H360FD H360Fd H360Df H361f H361d H361fd H362 H370 H371 H372 H373 H400 H410 H411 H412 H413 EUH059 EUH029 EUH031 EUH032 EUH070;*
- *ftalaten met de H-zinnen: H360F, H360D, H361f*

- *biocides, inclusief biocides met halogenen, met een log Pow (octanol/waterverdelingscoëfficiënt) $\geq 3,0$ of een experimenteel bepaalde bioconcentratiefactor (BCF) > 100 .*

Drukwerk met het EU-Ecolabel, Nordic Swan-label of Blauwe Engel-label voldoet aan deze voorwaarden, maar andere bewijsmiddelen zoals een verklaring op eer van de drukker van welke verschillende chemicaliën worden gebruikt of een verbruiksregister én een kopie van het etiket en veiligheidsinformatieblad voor elk gebruikt product zijn ook toegestaan.

zijn ook toegestaan.

- ✕ *Voor het dagelijks procesmatig reinigen van het inktwerk en rubberdoek van de drukpers wordt een reinigingsmiddel met een minimaal vlampunt van 55°C gebruikt. Drukwerk met het EU-Ecolabel of Blauwe Engel-label voldoet aan deze voorwaarde, maar andere bewijsmiddelen zoals een verklaring van de drukker van welke verschillende reinigingsmiddelen worden gebruikt voor routinereinigingsprocedures of een verbruiksregister en een etiket en veiligheidsinformatieblad (met ingevuld vlampunt) voor elk gebruikt product zijn ook toegestaan.*

- ✕ *Bij offsetdrukwerk mag het vochtwater een maximaal isopropylalcoholgehalte (IPA-gehalte) hebben van*

- *vellenoffsetdrukproces (zonder UV-inkten): 5%*
- *rotatie-offsetdrukproces (zonder UV-inkten): 3%*
- *smalbaanrotatie-offsetdrukproces (zonder UV-inkten): 5%*
- *smalbaanrotatie-offsetdrukproces met UV-inkten: 7%*

Dit kan aangetoond worden adhv de oplosmiddelenboekhouding of gelijkwaardig én etiket en veiligheidsinformatiebladen van de gebruikte producten.

- ✕ *Er wordt gedrukt met vegetale inkten.*

Dit kan aangetoond worden adhv van een verklaring op eer of een kopie van het etiket en de SDS-fiche van de gebruikte inkt.

- ✕ *Het drukwerk wordt bij voorkeur geleverd in herbruikbare verpakkingen (of anders in verpakkingen uit gerecycleerd materiaal).* ✕

5.2 Voorbeeldbestek < 143.000 euro

Volgens de wetgeving overheidsopdrachten moet je hier meerdere leveranciers aanschrijven. Kies dus zeker voor potentiële leveranciers die duurzaam papier kunnen leveren.

De punten in het **blauw** zijn verplicht volgens de Gids duurzame aankopen, die in het **groen** optioneel.

SELECTIECRITERIA

Op milieuvlak kan je bijvoorbeeld enkel drukkers aanschrijven die een ISO 14001- of EMAS-certificaat hebben. Je moet dan geen selectie criterium in die trant meer op te nemen.

In een grote opdracht die gepubliceerd moet worden kan je vragen naar certificaten voor milieubeheer (bv. ISO 14001 of EMAS) of gelijkwaardige. Je controleert dan best ook of er voldoende firma's aan deze vereisten kunnen voldoen.

Bijvoorbeeld:

- ✕ *De inschrijver beschikt tenminste voor de delen van de organisatie die betrokken zijn bij de uitvoering van de opdracht over een managementsysteem waarin de volgende (voor deze opdracht relevante) onderwerpen zijn geregeld:*
 - *de milieubeleidsuitgangspunten;*
 - *de concrete maatregelen die zijn of worden getroffen om de milieubelasting te verminderen van de bedrijfsprocessen, zoals gebruik van gevaarlijke stoffen, waterverbruik en energiegebruik, luchtmissies, gebruik van de grondstoffen papier en inkt, afval van de in te zetten apparatuur en gebruik van transportmiddelen;*
 - *hoe de milieumaatregelen worden gemonitord als basis voor continue verbetering;*

- o hoe naleving van de geldende milieuwetgeving is gewaarborgd;
- o hoe aandacht wordt besteed aan de bewustwording en de competentie;
- o van medewerkers en toeleveranciers ten aanzien van het omgaan met de milieuaspecten;
- o hoe de milieuaspecten worden gemonitord.

Conformiteit kan aangetoond worden door een ISO 14001-certificaat, EMAS-certificaat, of een gelijkwaardig certificaat; een verklaring dat de milieuzorg een structureel onderdeel uitmaakt van de dagelijkse bedrijfsvoering, van een onafhankelijke auditor, accountant of (geaccrediteerde) certificatie-instelling met aantoonbare kennis van zaken; of gelijkwaardig.

TECHNISCHE SPECIFICATIES IN VERBAND MET DUURZAAMHEIDSCRITERIA

- ✘ **Aantal exemplaren:** ... [specificeer een weloverwogen oplage]
- ✘ **Afmetingen:** ... [specificeer, hou bij de keuze van **vormen en afmetingen** rekening met snijverliezen]

Papier:

- ✘ **Het papier is**
 - o vervaardigd uit 100% post-consument gerecycleerd papier (of vezels uit niet-papier afvalstromen);
 - o ongebleekt of volledig chloorvrij gebleekt;
 - o zonder toegevoegde optische witmakers;
 - o vervaardigd zonder bepaalde gevaarlijke stoffen en mengsels.

Papier met het Blauwe Engel-label uz14 voldoet aan deze voorwaarden, maar andere bewijsmiddelen zijn ook toegestaan.

- ✘ **Gewicht:** max 80 g/m²

Drukwerk:

- ✘ geen gebruik van inktten, toners, lakken, kleefmiddelen, toevoegingen, oplosmiddelen, wasmiddelen e.a. chemicaliën die geclassificeerd zijn met één of meerdere van de H-zinnen: H300, H301, H310, H311, H330, H331, H340, H341, H350, H350i, H351, H360F, H360FD, H360Fd, H360Df, H361f, H361d, H361fd, H362, H370, H371, H372, H373, H400, H410, H411, H412, H413, EUH059, EUH029, EUH031, EUH032, EUH070. Enkel UV-inkten en UV-vernissen mogen geclassificeerd zijn met H412.
- ✘ geen gebruik van inktten, verfstoffen, lakken, kleefmiddelen, reinigingsmiddelen of andere chemicaliën geclassificeerd die onderstaande schadelijke stoffen bevatten:
 - o alkylfenoethoxylaten (APEO);
 - o halogenen, met uitzondering van biocides met halogenen, met één of meerdere van de H-zinnen: H300, H301, H304, H310, H311, H330, H331, H340, H341, H350, H350i, H351, H360F, H360FD, H360Fd, H360Df, H361f, H361d, H361fd, H362, H370, H371, H372, H373, H400, H410, H411, H412, H413, EUH059, EUH029, EUH031, EUH032, EUH070;
 - o ftalaten met de H-zinnen: H360F, H360D, H361f;
 - o biocides, inclusief biocides met halogenen, met een log Pow (octanol/watervedelingscoëfficiënt) $\geq 3,0$ of een experimenteel bepaalde bioconcentratiefactor (BCF) > 100 .

Drukwerk met het EU-Ecolabel, Nordic Swan-label of Blauwe Engel-label voldoet aan deze voorwaarden, maar andere bewijsmiddelen zoals een verklaring op eer van de drukker van welke verschillende chemicaliën worden gebruikt of een verbruiksregister en een kopie van het etiket en veiligheidsinformatieblad voor elk gebruikt product zijn ook toegestaan.
- ✘ Voor het dagelijks procesmatig reinigen van het inktwerk en rubberdoek van de drukpers wordt een reinigingsmiddel met een minimaal vlampunt van 55°C gebruikt.

Drukwerk met het EU-Ecolabel of Blauwe Engel-label voldoet aan deze voorwaarde, maar andere bewijsmiddelen zoals een verklaring op eer van de drukker van welke verschillende reinigingsmiddelen worden gebruikt voor routinereinigingsprocedures of een verbruiksregister en een kopie van het etiket en veiligheidsinformatieblad (met ingevuld vlampunt) voor elk gebruikt product zijn ook toegestaan.

✘ *Bij offsetdrukwerk mag het vochtwater een maximaal isopropylalcoholgehalte (IPA-gehalte) hebben van*

- *vellenoffsetdrukproces (zonder UV-inkten): 5%*
- *rotatie-offsetdrukproces (zonder UV-inkten): 3%*
- *smalbaanrotatie-offsetdrukproces (zonder UV-inkten): 5%*
- *smalbaanrotatie-offsetdrukproces met UV-inkten: 7%*

Dit kan aangetoond worden adhv de oplosmiddelenboekhouding of gelijkwaardig en etiketten en veiligheidsinformatiebladen van de gebruikte producten.

✘ *Er wordt gedrukt met vegetale inkten.*

Dit kan aangetoond worden adhv van een verklaring op eer en een kopie van het etiket en de SDS-fiche van de gebruikte inkt.

✘ *Het drukwerk wordt bij voorkeur geleverd in herbruikbare verpakkingen (of anders in verpakkingen uit gerecycleerd materiaal).*

✘ *Wanneer voor de levering van het drukwerk gebruik wordt gemaakt van wagens moeten deze ten minste voldoen aan emissieklasse 6.*

GUNNINGSCRITEIA IN VERBAND MET DUURZAAMHEID

Door duurzaamheid op te nemen als gunningscriterium kan je de milieuvriendelijkste offerte meer punten geven. Opgelet: Als je in de technische specificaties van je bestek al duidelijke duurzaamheidseisen hebt opgelegd, heeft het soms geen zin om bijvoorbeeld milieu nog als gunningscriterium te gebruiken.

Hou er rekening mee dat veel gunningscriteria het bestek onnodig ingewikkeld kunnen maken. De inschrijver moet een uitgebreid verslag opmaken en de provincie moet dit alles afwegen en beoordelen, wat niet altijd even eenvoudig is. Het is voor beide partijen makkelijker om zoveel mogelijk op te nemen in de technische specificaties.

Bijvoorbeeld:

Voorbeelden:

✘ *Bij de gunning wordt rekening gehouden met volgende gunningscriteria (x punten):*

Bleking:

✘ *voor ongebleekt papier worden 5 punten toegekend.*

Wasmiddelen:

✘ *Wasmiddelen gebruikt bij de routinereiniging van de pers (15 punten):*

- *wasmiddel met een vlampunt van 100°C of hoger: 10 punten*
- *wasmiddel met een vlampunt tussen 75° en 100°C: 6 punten*
- *Plantaardige wasmiddel met aantoonbare milieuvoordelen ten opzichte van het niet-plantaardige alternatief: extra 5 punten*

Conformiteit kan aangetoond worden adhv een kopie van de verbruiksregistratie reinigingsmiddelen; onderzoeksrapport dat door een onafhankelijke derde is opgesteld; of gelijkwaardig.

Inkt:

✘ *Gebruikte inkt (15 punten): het gebruik van vegetale inkt/inkt op waterbasis/UV-inkt, krijgt meer punten dan inkt op basis van solventen. (Inkt op waterbasis is enkel mogelijk als de toepassing geen harde omgeving- of weersomstandigheden moet weerstaan).*

luchtemissies:

✘ **Vochtwater (15 punten):**

IPA-vrij drukken, krijgt de hoogste score. In de andere omstandigheden worden punten toegekend op basis van de milieuvriendelijkheid volgens onderstaande tabel.

IPA	Milieuvriendelijk
IPA-vrije vochtwater additieven met lager ozonvormend vermogen	15 punten
a) IPA met gekoeld vochtwater b) Additieven voor vochtwater, niet geassocieerd als allergeen (R-zinnen R42 en R43) of die in de door de fabrikant aanbevolen dosis zo sterk verdund moeten worden voor het gebruik dat de sterkste gebruikte oplossing niet als allergeen geassocieerd kan worden;	8 punten
a) IPA zonder gekoeld vochtwater b) Additieven voor vochtwater, niet geassocieerd als allergeen (R-zinnen R42 en R43) of die in de door de fabrikant aanbevolen dosis zo sterk verdund moeten worden voor het gebruik dat de sterkste gebruikte oplossing niet als allergeen geassocieerd kan worden;	5 punten

✘ **Naarmate de CO₂-voetafdruk van het drukwerk lager is dan de hoogste CO₂-voetafdruk van de offertes, wordt dat hoger gewaardeerd. (berekend volgens de methode van de internationale standaard "het Broeikasgassenprotocol" (zoals omschreven in https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/Product-Life-Cycle-Accounting-Reporting-Standard_041613.pdf, bijvoorbeeld te berekenen via www.climatecalc.eu))**

✘ **Naarmate meer luchtmissiebeperkende maatregelen werden genomen, wordt de offerte hoger gewaardeerd.**

- Automatische wasinstallatie voor machine-onderdelen
- Zoveel mogelijk vervangen van oplosmiddelhoudende inkt en lakken
- Verwijderen van vochtwater uit het vochtwaterreservoir bij langdurige stilstand
- Toepassen van hydrofiele of keramische rollen
- Vochtwaterinstallatie met decentrale IPA-dosering
- Waterloze offset
- Vervangen en controleren van solventen in reinigingsmiddelen
- Reiniging van machine-onderdelen met hoge druk waterspray bij zeefdruk
- Correcte dosering en opslag van vervuilde reinigingsmiddelen en poetsdoeken
- Afzuiging van diffuse emissies
- Beperking van geleide emissies
- Beperken van de geurhinder

Verpakking:

- ✘ **Naarmate de verpakking van het drukwerk duurzamer is, wordt dat hoger gewaardeerd.**
- Herbruikbare verpakkingen: 10 punten
 - Verpakking uit hernieuwbare materialen:
 - Gerecycleerde en recycleerbare verpakkingen (geen multilayer samengesteld materiaal) (min 80%): 5 punten

Conformiteit kan aangetoond worden adhv technische productspecificaties van de verpakkingen of andere documentatie waaruit blijkt dat aan dit criterium is voldaan; onderzoeksrapport dat door een onafhankelijke derde is opgesteld; of gelijkwaardig.

of

- ✘ **Naarmate de verpakking van het drukwerk duurzamer is, wordt dat hoger gewaardeerd. Hierbij wordt rekening gehouden met het volgende de inschrijver dient aan te geven:**
- welk percentage van de verpakking geschikt is voor hergebruik;
 - welk percentage van de verpakking geschikt is voor recycling;

- *welk systeem in werking is om de verpakking te hergebruiken (denk bijvoorbeeld aan een poolsysteem of statiegeldsysteem);*
- *welk systeem in werking is om de verpakking goed te recyclen;*
- *of multilayers en samengestelde verpakkingen worden gebruikt;*
- *of kunststoffen 'lager tarief', volgens de definitie van het afvalfonds worden gebruikt.*

Recycleerbaar:

- ✘ *voor recycleerbaar drukwerk worden 5 punten toegekend. Dit wil zeggen dat:*
 - *coatinglakken (dispersie, vernis en UV) en lamineermiddelen (waaronder polyetheen en/of polyetheen/polipropyleen) uitsluitend worden toegepast voor de omslagen van boeken, tijdschriften, blocnotes, schriften en catalogi en*
 - *een volledige inventarisatie aanwezig is van alle materialen die in het te leveren drukwerk zijn verwerkt en*
 - *de gebruikte materialen aan het eind van de levensfase van het te leveren drukwerk gerecycled kunnen worden zonder hun oorspronkelijke kwaliteit te verliezen, en;*
 - *het bedrukt papier ontinktbaar is.*

Grondstoffen:

- ✘ *Naarmate meer grondstoffenbesparende maatregelen werden genomen, wordt de offerte hoger gewaardeerd.*
 - *Printoptimalisatie*
 - *Reductie van papierafval*
 - *Gebruik van nauwkeurige inktweegschalen*
 - *Inktreductiemethode (UCR/GRC/ inktreductie- of inktoptimalisatiesoftware)*
 - *Kleurmeting: spectrofotometer*
 - *Inline-kleurmeting*
 - *Spaarsysteem op antismet-poederinstallaties*
 - *Gebruik van zuivere paletten en oplegplaten*
 - *Gebruik van herbruikbare poetsdoeken*
 - *Detectoren voor breuken in de papieraanvoer*
 - *Gebruik van overnightinkten en -sprays*
 - *Verdeelinstallatie voor inkt uit containers (vanaf ca. 100 ton/jaar)*
 - *Centrale zuivering van de gebruikte wasvloeistof*

Wateremissies:

- ✘ *Naarmate meer wateremissiebeperkende maatregelen werden genomen, wordt de offerte hoger gewaardeerd.*
 - *Preventieve maatregelen*
 - *Computer to Plate (CTP)*
 - *Chemieloze CTP*
 - *Procesloze CTP*
 - *Het lozen van waterige inkten beperken tot sporen*
 - *De vervuiling van afvalwater bij reinigen van zeefdrukramen beperken*
 - *Gebruik van waterzuiveringsinstallatie*

Energieverbruik:

- ✘ *Naarmate meer energiebesparende maatregelen werden genomen, wordt de offerte hoger gewaardeerd.*
 - *Hergebruik van restwarmte*
 - *Gebruik van condensorwarmte*
 - *Warmterecuperatie uit ventilatielucht*
 - *Voorkomen van ventilatieverliezen*
 - *Adiabatische koeling*
 - *Aanzuiging buitenlucht voor compressoren*
 - *Beperken van gelijktijdige vermogensopname door elektriciteitsverbruikers*

- o Groene stroom
- o Efficiënte verlichting
- o Optimale klimaatregeling

drukplaten:

drukplaten vervaardigd zonder film en chemicaliën	5 punten
digitaal printproces (zonder drukplaten)	5 punten
drukplaten vervaardigd zonder film	3 punten

Conformiteit kan aangetoond worden adhv procesbeschrijving van de door de inschrijver gehanteerde technologie, of een eigen verklaring om aan te tonen dat de inschrijver een CTP-chemievrije of CTP-chemie arme technologie hanteert of gelijkwaardig.

Levering:

- ✘ Naarmate voor de levering van het drukwerk gebruik wordt gemaakt van milieuvriendelijke , wordt de offerte hoger gewaardeerd. Indien gekozen wordt voor wagens moeten deze ten minste voldoen aan emissieklasse 6.

Sociale economie:

- ✘ Indien de verpakking/levering van het drukwerk gerealiseerd wordt door een erkend sociaal economiebedrijf kunnen punten gekregen worden voor dit gunningscriterium.

5.3 > 143.000 euro

Vraag advies aan het team overheidsopdrachten:

T 03 240 67 09 of overheidsopdrachten@provincieantwerpen.be

6 Meer info

- Wij ontvangen graag feedback.
- Voor meer info rond **overheidsopdrachten** kun je terecht bij het team overheidsopdrachten (DLOG, T 03 240 67 09 overheidsopdrachten@provincieantwerpen.be).
- Voor meer info over de **milieucriteria** kun je terecht bij Liesbeth Taverniers (DMN, T 03 240 57 55, ISO14001@provincieantwerpen.be).
- Voor meer info over **drukwerk** kun je terecht bij Hans Joris van het Grafisch Team (T 03 240 51 32, hans.joris@provincieantwerpen.be).
- Voor meer info over **sociale economie** kun je terecht bij An Verboven (Team Werk, T 03 240 58 38, an.verboven@provincieantwerpen.be).
- Je vindt ook een heleboel informatie over drukwerk terug in de "**Duurzame overheidsopdracht**fiche **drukwerk**" van de Gids voor Duurzame Aankopen.